

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 44-36. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, ponedeljek 30. maja 1938

Cena posamezni številki din 150

K anketi o našem kmetijstvu

Danes se začne v Ljubljani velika anketa o našem kmetijstvu, ki jo je sklical ban dr. Natlačen. Anketa je nujno potrebna in po njenem programu ter napovedanih referatih moremo tudi upati o njeni uspešnosti.

Kljub mnogim lepim besedam o kmetijstvu smo to dejansko precej zanemarili in zato je ostala nerešena večina vprašanj, ki jih je prinesla povojna doba. Še neobdelano polje je, kako naj preusmerimo svoje kmetijstvo, da nam bo rentabilno kljub vedno večjim nakupom žita v Vojvodini in Sremu. Ugotoviti je nadalje treba, katere industrijske rastline naj gojimo, kako povečati uporabo umetnih gnojil, ki zaradi rastoče revščine kmetijskega prebivalstva pada v nevarni meri. Tudi naša živinoreja ne napreduje tako, kakor bi bilo želeli, zlasti pa je zaslužek živinorejca nezadosten.

S tem v zvezi je drugo veliko vprašanje, ki je eno odločilnih vprašanj rentabilnosti našega kmetijstva, kako namreč zboljšati vnovčevanje agrarnih pridelkov in živine. Posameznih poskusov, kako to vprašanje rešiti, je bilo že mnogo in plačali smo tudi že marsikatero zelo drago izkušnjo, toda vprašanje samo je ostalo še vedno nerešeno. Tu bo treba še mnogo vzgojnega dela, mnogo praktične vzpodbude, a tudi naše upravne oblasti bodo morale omejiti svoje birokratične predpise. Upajmo, da se bo sedaj po ustanovitvi kmetijskih zbornic to vprašanje vendarle premaknilo z mrtvega mesta ter s sodelovanjem z drugimi zbornicami našla dobra podlaga za rešitev tega tako težkega, a tudi tako važnega vprašanja.

Predvsem pa je potrebno, da napravimo že nekakšen inventar našega kmetijstva, ker šele na podlagi tega inventarja bo mogoče prav določiti vse bodoče delo. Upamo, da bo danes začeta anketa ravno v tem oziru omogočila dobro podlago.

Gospodarski položaj slovenskega kmetijstva je izredno težaven. Primeroma slaba zemlja daje le nezadosten dohodek. Poleg tega ima velik del kmetijskega prebivalstva premalo zemlje in agrarna reforma še vedno ni popolnoma izvedena. Ves manjši donos v kmetijstvu je treba nadomestiti z zaslužkom v drugih gospodarskih panogah. Domači obrt, industrijo, tujski promet, trgovino, vse to je treba dosledno pospeševati, da pride višek kmetijskega naraščanja do kruha. Da bi bilo izseljevanje edina rešitev za ta višek naraščanja, je vendar nemogoče.

Pri silno skromnem dohodku našega kmetijskega prebivalstva pa je Slovenija z davčinami tako obremenjena, da je katastrofa neizogibna. Dejansko imamo tudi že kraje, kjer nimajo ljudje niti za sol. Prehrana prebivalstva je nezadostna in zato se širijo bolezni in kulturna stopnja našega naroda pada. Stanje je mnogo bolj žalostno, kakor pa se splošno misli in zlo tega že v korenine.

V našem javnem življenju se je že udomačila navada, da se smatrajo tožbe o davčni obremenitvi le kot fraze, ki jih narekuje lov za volivci. V Sloveniji to že davno ni več res, temveč je davčna pre-

obremenitev Slovenije v resnici tako velika, da postaja nevarnost za obstoj njenega gospodarstva. Prepričani smo, da bo to tudi anketa prepričujoče ugotovila.

Kmetijstvo je še vedno glavna

panoga vsega našega gospodarstva. A to danes ni zdravo, temveč prav nevarno bolno. Zato iskreno pozdravljamo danes začeto anketo, ki naj ugotovi stanje bolezni in dožene, katera zdravila se morajo

začeti uporabljati. Skrb vse naše javnosti pa bodi, da se bodo ugotovitve ankete tudi dobro izkoristile in da se bo začelo sistematično delati za napredek našega kmetijstva.

nepriladno. Na kakšen način se določijo vršilci javne oblasti, to zavisi od tradicije, od rasne sestave prebivalstva, od geografskih razmer in od sosedov, v Jugoslaviji pa zlasti od medsebojnih, še ne popolnoma razčiščenih odnosov med Srbi, Hrvati in Slovenci. V Sloveniji je velika večina prebivalstva brzkone drugačnega naziranja o svetu in življenju in ne bi mogla v vsem obsegu pritrčiti voditeljskemu načelu in takemu pokretu, ki prizna državi neomejeno moč, da uredi prav vse družabne odnose in to v poljubni meri, kakor se ji zdi potrebno in ni nepremostnih zaprek. Takšna totalna država bi ob dani priliki mogla preko potrebe preveč zožiti krog svobodnega udejstvovanja posameznikov in poedinih družabnih slojev ter brezkompromisno segati v krog metafizično-verskih naziranj in pa znanosti, ki so enako kakor država suverene sile. Javni red se opira na preskušene izsledke vede in upoštevaj zahteve pravega človekoljubja. Ako se naj izogibamo pretiravanju na desno in levo, potem je treba več strank, kajti le z njih pomočjo je moč ugotoviti, kakšna je srednja, obči blaginji najbolj ustrezna pot. Ta srednja, miren političen razvoj zajamčujoča pot je pač rezultanta nasprotujočih si stremljenj političnih strank, družabnih skupin in krajin. Jasno je, da more tako srednjo linijo ugotoviti in jo obenem dosledno uveljavljati le neka ali eni sami osebi ali pa skupini trdno združenih oseb pripadajoča avtoriteta, a ta se mora opirati na popolno zaupanje vsaj največjega delov prebivalstva. Slovenskemu značaju končno tudi ne odgovarja povsem stanje trajne najvišje notranje napetosti in vzhičnosti, ki sta za diktatorske režime v precejšnji meri potrebni.

Dr. Henrik Steska:

Ustroj nove nemške države Zakonodajna in sodstvo v Nemčiji

V Nemčiji vršilci zakonodaje niso nadrejeni funkcionarjem uprave in sodstva. Zbog izrednih, po svetovni vojni nastalih kaotičnih razmer v gospodarstvu in svetovnih naziranj kakor tudi zavoljo nepovoljne mirovne pogodbe se je bolj in bolj uveljavila misel, da je z brizmi in krepkimi odredbami vzdrževati red in prilagoditi venomer se menjajočim situacijam. V ta namen je Nemčija dotedanji prekorni in prepočasni način zakonodaje in celo tudi ustavodaje zamenjala z ojačeno vladno oblastjo. Nositelju vladne oblasti v Nemčiji, vodnik in državni kancler, ne pripada zgolj vrhovna uprava, marveč tudi zakonodaja. Nemška državna vlada je namreč kompetentna, da ne le navadne, marveč celo ustavne zakone izda in izpremeni, ne da bi pri tem količjak sodeloval nemški državni zbor. Ker je državna vlada postavljena od državnega kanclerja in le njemu odgovorna, dalje ker državni kancler od državne vlade sklenjene zakone proglašča in razglašča, je vodnik dejansko glavni ustavo- in zakonodavec Nemčije.

Ministri sicer sopodpišejo zakone, toda le zovoljo tega, ker so vodniku in državnemu kanclerju odgovorni za njih pravilnost in za njih pravilno izvrševanje. Ta državni vladi pripadajoča zakonodajna oblast obsega tudi sklepanje o državnem proračunu in o najetju posojil, kar položaj vodnika in njegove vlade še bolj krepi.

Tudi državnemu zboru (Reichstag) gre pravica zakonodaje, toda treba je, da te zakone tudi še državni kancler proglašča in razglašča. Ta državni zbor se voli na podlagi enotne, od narodnosocialistične stranke postavljene liste. Zakone pa le redkokdaj izdaja ter je predvsem posvetovalen organ državne vlade.

Važnejša državnopravna institucija nego državni zbor pa je ljudsko glasovanje. Ta institucija je tem potrebnejša, ker se narodnosocialistična država opira na narod, a avtoritarno državno vodstvo na zvestobo naroda do svojega vodnika. Da se vodnik more prepričati, uživa li še zaupanje ljudstva in ali narod pritrjuje posebno važnim že izdanim ali nameravanim zakonom in političnim ukrepom, v ta namen sme državna vlada vprašati ljudstvo za mnenje, a večina oddanih veljavnih glasov odloča.

Dežele nimajo več pravice, da v svojem imenu izdajajo zakone, toda s pooblastitvijo državne vlade smejo izdati državne zakone s krajevno omejitvijo na določeno deželo. Takim, od deželnih vlad izdanim zakonom mora pristojni državni minister pritrčiti. To velja tudi za deželni proračun. Vsak državni minister sme glede svojega resora celo odrediti, da se mu tudi vse, od deželne vlade sklenjene pravne uredbe predlo-

žijo v odobritev. Država sme deželam tudi predpisati, da z zakoni neke odnose uredi. Vse to pa ne izključuje, da država sama namesto dežel izda zakone ali pa od deželnih vlad sklenjene zakone izpremeni.

Kakšnega posebnega deželnega zastopstva ni več, istotako v Nemčiji ne poznajo več posebnega deželanstva, marveč kakor že omejenjeno le še državljsko in to ali polnopravne »Reichsbürger«-je ali pa zgolj državne pripadnike (»Staatsangehörige«) z zmanjšanimi pravicami.

Deželnega sodstva v Nemčiji ni več in skladno temu deželne vlade poedinih dežel tudi nimajo več lastnega ministrstva za pravosodje. Državni minister za pravosodje opravlja posle sodne uprave za vso državo. Redna sodišča so: okrajna sodišča (Amtsgericht), okrožna sodišča (Landgericht), višja deželna sodišča (Oberlandesgericht) in vrhovno sodišče (Reichsgericht). Okrajno sodišče sodi po sodniku-poedincu v manjših civilnih in kazenskih zadevah. Okrožno sodišče sodi v kolegiju več sodnikov na drugi stopnji, a v večjih civilnih in težjih kazenskih zadevah na prvi stopnji. Višje deželno sodišče je vobče le sodišče II. stopnje, a vrhovno sodišče v Leipzigu je revizijsko sodišče. Tako višja deželna sodišča kakor tudi vrhovna sodišča le izjemoma odločajo na prvi stopnji. Za nekatere težje delikte velezidaje sodi posebno narodno sodišče (Volksgerichtshof) v Berlinu.

Upravno sodstvo v Nemški državi še ni enotno urejeno in tudi izenačevanje upravnega prava počasneje napreduje.

Posebno težak problem sedanje Nemčije je vstrosmerjenje (Gleichschaltung) Avstrije. V avstrijskih alpskih deželah so se že zavoljo posebne, vsem tem deželam skupne vladarske hiše in s tem združenega podobnega razvoja deželnih stanov in sličnega ustroja in postopka v osrednjih in srednjih deželnoknežnih uradih v teku stoletij izobličila kolikor toliko enaka načela o upravljanju in državni ureditvi. Ker so ta načela globoko ukoreninjena v ljudski tradiciji in gotovo ne zaostajajo za pravnim sistemom v ostali Nemčiji, zbog tega mora narodnosocialistična Nemčija vse sile napeti, ako sploh hoče, da se izenačitev naj ne izvede le površno. Hitro in korenito uvajanje narodnega socializma v Avstriji pa ni mogoče brez koncentracije moči v eni osebi. V ta namen je državni namestnik za Avstrijo obenem tudi šel avstrijske vlade, ki je prenehala biti kolegijski organ, dalje pa je v poslih vstrosmerjenja že preizkušeni pokrajinski vodja narodnosocialistične stranke za Avstrijo postavljen za državnega komisarja na Dunaju. Ta neposredno državnemu kanclerju podrejeni ter držav-

nemu namestniku za Avstrijo nadrejeni državni komisar skrbi za politično izgradnjo in za državno, gospodarsko in kulturno vtelesenje Avstrije v nemško državo. Dunajsko vrhovno sodišče je tudi že postalo na Dunaj eksponirani oddelek nemškega Reichsgerichta v Leipzigu.

V nemški državi velja torej tako pri državni vladi kakor pri politični organizaciji naroda v narodnosocialistični stranki voditeljsko načelo (Führerprinzip), po katerem je vsak vodja tako glede dajanja navodil kakor glede postavljanja funkcionarjev avtoriteta navzdol, a obenem odgovoren višjemu vodji, vodnik naroda sam pa le odgovoren vsemu narodu. Razlika med takšno ureditvijo javnega življenja in demokratskim ustrojem države je dokaj vidna. Ni dvoma, da se je sedanja Nemčija ravno s pomočjo svojega diktatorskega režima vprav uspešno lotila rešitve tako težkih vprašanj, kakršna so razdelitev in okrepitev kmetijskega stanu, odstranitev brezposelnosti in dvig delavskih slojev ob izključitvi razrednega boja in pa zboljšanje kreditnih razmer. Vendar kar morda nemškemu narodu in zlasti njega severnemu delu v polni meri ustreza, to je za druge kraje in ljudi morebiti

Banovinska poklicna svetovalnica

Zadnji »Službeni list« objavlja naslednjo odredbo banke uprave o ustanovitvi Banovinske poklicne svetovalnice in posredovalnice:

§ 1. Ustanavlja se kot specialna ustanova v smislu § 19. zakona o banki upravi »Banovinska poklicna svetovalnica in posredovalnica«.

§ 2. Namen oziroma naloga te poklicne svetovalnice in posredovalnice je:

A. Ugotavljanje, da li imajo osebe, ki prosijo za tozadevno mnenje oziroma nasvet, potrebne sposobnosti v telesnem in duševnem oziru, prikladen značaj in nagnjenje ter gospodarsko možnost

1. za obiskovanje zaželenih strokovnih šol,

2. za vstop kot vajencev v obrtniški, pogostinski in trgovski poklice oziroma kot vajence ali pomožni delavce v industrijo,

3. za obiskovanje ostalih šol in vstop v ostale poklice;

B. skrb za smotrnejšo, racionalnejšo in zato boljše porazdelitev obrtniškega, pogostinskega, trgovskega in industrijskega naraščanja v posamezne stroke s posredovanjem med starši in delodajalci ter upoštevajoč posebne želje in sposobnosti vajencev samih.

Mnenja poklicne svetovalnice in posredovalnice so neobvezna.

§ 3. Skrb za izgraditev, finansiranje, propagando in neposredno nadzorstvo nad poklicno svetoval-

nico in posredovalnico se poveri posebnemu kuratorju.

§ 4. Za kritje ustanovitvenih in vzdrževalnih osebnih in materialnih stroškov se ustanovi poseben sklad pod imenom: »Sklad za vzdrževanje in podpiranje poklicne svetovalnice in posredovalnice v Ljubljani«.

§ 5. Podrobnejša določila o ureditvi, področju in poslovanju poklicne svetovalnice in posredovalnice, o sestavi, pristojnosti in delovanju kuratorja ter o ustanovitvi in upravljanju sklada po § 4. te odredbe predpiše v smislu § 27. zakona o banki upravi ban s posebnim pravilnikom.

§ 6. Banovinska poklicna svetovalnica in posredovalnica je podrejena banki upravi po VIII. oddelku (oddelku za trgovino, obrt in industrijo) banke uprave.

Trgovska združenja!

Delajte na to, da bo udeležba na trgovskem kongresu v Ljubljani čim večja.

Kongres mora biti močna manifestacija zavednosti trgovskega stanu. Pose bo volja trgovstva tudi upoštevala.

Načela v zgodovini slovenskega kmetijstva

Ob priliki kmetijske ankete

Te dni je zbran v Ljubljani cvet naših gospodarstvenikov in razpravlja o stanju slovenskega kmetijstva in njegovih naloga v bližnji bodočnosti. Zborujejo torej poznavalci današnjega stanja, da povedo mnenje, kako naj bi se usmerilo in pospeševalo z javnimi sredstvi naše kmetijstvo, da bo čim najbolj odgovarjalo našim domačim potrebam.

Historia vitae magistra, ta vedno priznani latinski rek bi moral seveda prihajati do svoje polne veljave tudi ob priliki navedene ankete. Ker pa nam zgodovine slovenskega gospodarstva žal ni še nihče napisal, a naša univerza nima mokane nje namenjene stolice, se mi zdi potrebno, da jo pokažem tukaj v glavnih načelih, z ozirom na samo kmetijstvo.

Stara Slovenija je bila žitorodna dežela

Nedavno je nekdo izrekel tole sodbo: »Slovenija je bila, je in bo morala biti tudi v bodoče le revna krompirjeva dežela.« To pa je velika zmeta. Ne glede na to, da se je sajene krompirja uvedlo pri nas šele v 18. stoletju, nam pripoveduje zgodovina, da je še pred sto leti prevladovalo v naši kmetijski produkciji — žito.

Poglejmo v urbarije katere koli naših nekdanjih gosposčin iz katerega koli stoletja, pa bomo iz njih razbrali dejstvo, da se je v grajske kašče pobralo vselej v pretežni meri krušno žito. To se pravi, slovenski človek je nekdanj bodisi na svojih njivah, bodisi kot tlačan na grajščinskem polju sejal in žel primeroma mnogo več pšenice, rži, ječmena in ovsa, nego mu je bilo potrebno za prehrano domače hiše.

Trgovina s kmetijskimi pridelki je bila skoraj izključno v rokah graščakov. Pred l. 1848. je bilo na bivšem Kranjskem 389 gosposčin, 234 jih je bilo na Dolenjskem, 82 na Gorenjskem, a 73 na Notranjskem, skoraj prav toliko pa je bilo tudi trgovin z deželnimi pridelki. In glejte, zopet nam sporočajo isti urbariji zgodovinsko resnico, da so imele graščine na prodaj v prvi vrsti žito.

Bila je laška žitnica

Slovenska dežela ima za soseda na svoji zahodni strani deželo, ki je bila že od pamtiveka gostoljubna ter je vedno pogrešala ne samo železa in lesa, temveč tudi žita. Veliko povpraševanje po obeh dragocenih rečeh vsakdanjega življenja, ki je vladalo na Laškem, je bilo našim prednikom trajno močna pobuda, da so pridobivali železo in pridelovali žito ter oboje dobavljali z dobrim izkupičkom laškim sosedom. Dokazuje za to nam hranijo zopet isti urbariji, saj beremo v njih, da so bili številni podložniki naših gradov dolžni opravljati s svojo živino vožnjo in tvorjenju v kraje laško-slovenskega trgovanja, kakor so bili n. pr. Baker in Reka, Koper, Trst in Štivan ter Čedad in Videm. Blago teh vozov in tvorov pa je bilo poleg drugega zlasti žitno zrnje.

Kriza žitarstva

Slovenija je bila torej izvozna dežela žitnih vrst, ki si jih mora danes leto za letom uvažati za kakih sto milijonov dinarjev iz Vojvodine. V tem ugodnem položaju je bilo naše žitarstvo, dokler se niso pojavila na Jadranskem morju prva pomorska vozila naparni pogon. Tedaj pa je začelo laške pa tudi naše kraje preplavljati žito z Ogrskega, iz Odese in celo iz Egipta. Ker se žito v teh deželah prideluje z manjšim tru-

dom in v neprimerno ugodnejših klimatskih in pedoloških razmerah, nego jih je deležna slovenska zemlja, naš žitni pridelek seveda ni bil zmožen tekmovati. Neizogibna posledica tega položaja pa je bila, da so se dosedanji lepi gmojni uspehi slovenskega žitarstva spremenili in docela ničili. Nastopila je težka gospodarska kriza, ki pa so jo naglo spoznali v vsej njeni globini in dalekosežnosti naši tedanji vodilni gospodarstveniki, njim na čelu profesor Hlubek.

Hlubek — reformator našega kmetijstva

Fr. Ks. Hlubek je bil profesor prirodoslovja in kmetijstva na ljubljanskem liceju, bil pa je tudi upravnik poskusne kmetije Kmetijske družbe in ljubljanskih Spodnjih Poljanah, ud glavnega odbora te družbe in urednik družbinih publikacij. V letih 1835. do 1838. je prepotoval vso kranjsko deželo, po l. 1840., ko je postal profesor na tehniški v nemškem Gradcu, pa tudi vso Štajersko. O vsem, kar je opazil ta strokovnjak v kmetijskem gospodarstvu obeh naših dežel, pa je napisal tako izčrpna poročila, kakršnih do danes nismo več doživeli.

Danes opažamo pri nas mnogo prizadevanja, da se naše narodno gospodarstvo inventarizira in stvarno oceni. Malo komu pa je znano, da je prav letos sto let, ko je bil takšno delo z ozirom na bivšo kranjsko deželo opravil profesor Hlubek. Le obžalovati moramo, da je moralo vse to ostati zakopano v rokopisih. Naj damo na tem mestu le Hlubekovo stvarno oceno kranjskega kmetijstva v številkah, morda se bo potem le našel zavod, ki bi rokopise izdal.

Vrednost poljedelskih zemljišč 78.658.525 gold., vrednost gozdnih zemljišč 11.071.125 gold., vrednost vinogradnih zemljišč 4 milijone 994.700 gold.

Temeljni kapital vseh zemljišč 94.724.350 gold.

Vrednost gospodarskih poslopij 23.817.200 gold., vrednost domače živine 7.772.089 gold., vrednost kmetijskega orodja 6.181.920 gold. Inventarni kapital kmetijstva 37.771.209 gold.

Popravilo gospodarskih poslopij 1.190.860 gold., vzdrževanje kmetijskega orodja 618.192 gold., prehrana živine 15.078.689 gold., vzdrževanje delovnih rok 8 milijonov 800.000 gold., zemljiški davek 538.123 gold., naturalne davščine 567.392 gold.

Obratovalni kapital kmetijstva 26.793.256 gold.

Denarni ekvivalent kranjskega kmetijstva je torej ocenil Hlubek na skupno vsoto 159.288.815 goldinarjev ali približno 9 milijard dinarjev.

Preokret v živinorejsko smer

Živinoreja je bila dotlej na Slovenskem še dokaj zanemarjena. Medtem pa so imeli Nemci sosednjih dežel že toliko lepe živine, da se je vedno govorilo takole: Fert Carinthia boves, Styria tauros, sed Carniola viros. Koroška in Štajerska sta torej dobavljali svetu živino, Kranjska pa ljudi.

Naš kmet je posvečal gojenju drobnice, ovac in koz, daleč največ pozornosti, reja goveje živine pa je bila zelo omejena. Iz tega nam bo razumljivo, zakaj je bila še tedaj majhna, kupovati iz sosednjih dežel, zlasti od hrvaške strani, letno za več ko 100.000 gold. klavne živine.

Ob istem času so začela ob bližnjem morju naglo rasti še večja mesta, med njimi Trst, ter je

postajalo povpraševanje po klavni živini tudi tamkaj čedalje močnejše. Hlubek je to hitro opazil in spričo žitarske krize spoznal potrebo, da se naše kmetijstvo preuredi bolj v živinorejsko smer.

Dne 20. nov. 1938. bo minilo sto let, odkar se je pričela živinoreja na Kranjskem umno pospeševati. Tega dne je namreč napravila Kmetijska družba v Ljubljani po večletnem razpravljanju sklep, čigar ugodne posledice segajo vse do današnjih dni. Sklenila je, da se vsote, ki so bile določene za premovalje rogate živine v bodoče uporabljajo izključno za nakupovanje plemenskih bikov, ki naj se prepustijo boljšim kmetom v negovanje.

Tega sistema v pospeševanju naše živinoreje nismo več opustili in se ga držimo še danes. Ob takšni skrbi vodilnih gospodarstvenikov se je potem goveja živina naglo množila in njena kakovost prav vidno rastla. V 63 letih 1837. do 1900 je na bivšem Kranjskem število konj zraslo za

23,6, govedj za 32,2, prašičev za 49,1 odstotkov, dočim je število drobnice nazadovalo za 60,8%.

Kriza živinorejstva

Blizu sto let se je prizadevanje naših gospodarstvenikov kazalo v vsej svoji blagodejnosti. Poleg krompirja in vina je bilo govedo glavni pridobitni vir slovenskega kmeta in pospeševalec blagostanja naše vasi. Prišla pa je svetovna vojna in njene diplomatske spletke so nam odtrgale primorje od zagorja ter spravile v težko krizo tudi živinorejsko gospodarstvo. Tako je danes na Slovenskem s stališča ljudske prehrane preveč živine, premalo pa je žita in mlevskih produktov ter smo jih prisiljeni kupovati tam v Vojvodini letno za okoli sto milijonov dinarjev.

Živina nima prave cene in drži v hudih gospodarskih zadregah zlasti živinorejce naših vzhodnih krajev. Prav ti kraji pa imajo med vsemi na Slovenskem največ pogojev za žitno gospodarstvo. Zato se nam spričo vsega povedanega vsiljuje vprašanje:

Ali se ne bi dalo prav tukaj doseči avtarkično soglasje, ki bi na eni strani omililo živinorejsko krizo, na drugi pa prihranilo slovenskim žepom letno omenjenih sto milijonov dinarjev?

Dr. Jože Rus.

Preorientacija naše zunanje trgovine v aprilu

Če pogledamo številke o naši zunanji trgovini v aprilu, potem vidimo velike izpremembe v našem izvozu. Tako je nenadoma stopila Anglija na prvo mesto naših izvoznih držav. Pregled izvoza in uvoza pa tudi kaže, da smo proti nekaterim državam visoko aktivni, proti drugim pa visoko pasivni in da se bo zato morala naša zunanja trgovina preorientirati. Zato podajamo pregled našega izvoza in uvoza v oz. iz posameznih držav:

	izvozili	uvozili	aktivni ali pas.
	za milijonov din		
Anglija	1170	265	+ 905
Nemčija	786	1531	- 745
Avstrija	494	293	+ 201
Belgija	268	43	+ 225
Italija	230	349	- 119
Češkoslovaška	203	565	- 362
Madžarska	160	137	+ 23
Nizozemska	125	44	+ 81
Grčija	82	45	+ 37
U. S. A.	75	276	- 201
Švica	54	83	- 29
Albanija	41	01	+ 40
Egipt	40	40	-
Francija	35	96	- 61
Argentina	29	75	- 46
Romunija	18	57	- 39
Malta	18	03	+ 14
Danska	15	07	+ 08
Finska	13	-	+ 13
Indija Brit.	05	69	- 64
Braziliija	003	52	- 52
Urugvaj	002	49	- 488
Nizozem. Ind.	001	44	- 439

XVIII. Ljubljanski velesejem

43. razstavna prireditev 4.-13. junija 1938

Polovična voznina na železnici. Pri blagajnah železniških postaj kupite rumeno železniško izkaznico za din 2.—

Sejmišče obsega 40.000 m², preko 600 razstavilalcev 14 držav.

Posebne razstave: „Cesta“ - Francija - Pohoštvo - Avtomobili - Tekstil - Ženska domača obrt - Lepo zabavišče

10.-12. junija: III. državni trgovski kongres

Švedska	0'9	3'9	- 3'0
Poljska	0'8	3'0	- 2'2
Maroko	0'2	2'1	- 1'9
Madagaskar	-	1'3	- 1'3
Kolumbija	-	1'1	- 1'1
Bolgarska	0'8	0'02	+ 0'78
Turčija	0'5	0'16	+ 0'3

V vse države, iz katerih več uvažamo, ko izvažamo, bi mogli povečati svoj izvoz. V teh številkah je dana smer za preorientacijo naše zunanje trgovine.

Domači ženski obrti

imajo še vedno bodočnost. Zelo se motijo nekateri, ki napovedujejo, da bodo ženski domači obrti kmalu izumrli ter da bo njihove izdelke izpodrinilo industrijsko blago. Izdelki ženskih domačih obrtov, zlasti narodnih, predvsem čipkarstva in vezanine, pletenine, narodni izdelki kot okraski in kot zgolj praktično blago, imajo danes še celo večjo vrednost, ko industrija preplavlja trge s svojim prozaičnim blagom. Izdelki ženskih domačih obrtov imajo svojo vrednost zlasti po svoji estetični strani, ker iz njih govori globok smisel za umetnost ter poezijo našega naroda. Vrednost in neprekosljiva lepota izdelkov naših ženskih domačih obrti bosta prišli posebno do izraza na razstavi Zveze gospodinj na ljubljanskem pomladanskem velesjemu od 4. do 13. junija.

»Predpisi o izvršbi in zavarovanju«

je zbirka zakona in vseh uredb, pravilnikov idr., ki se nanašajo na izvršbo in zavarovanje. Ta zakon se je pričel izvajati s 1. januarjem t. l. Že svojčas v »Službenem listu« objavljeno besedilo je bilo za to knjižico vnovič nadrobno pregledano in popravljeno. Zbirko je priredil g. R. Sterle, kasacijski sodnik v p. Razen z uvodom je knjižica opremljena tudi z vsebinskim in 50 strani obsegajočim stvarnim kazalom, ki se nanaša na vso snov zbirke. — Tudi ta knjižica, ki obsega XVI + 352 strani, se dobiva v vseh knjigarnah v mehki vezavi po din 48.—, v platno vezana pa po din 56.—.

Širite »Trgovski list«!

Politične vesti

Napeti dnevi zaradi Češkoslovaške so dokazali, kakor pišejo praški »Nar. Listy«, naslednje: 1. Izolacija Vel. Britanije je danes že premagano stališče in Vel. Britanija danes noče več ostati v ozadju. 2. Francija se popolnoma identificira s Češkoslovaško. Anglija ne more več ločiti svoje usode od Francije. 3. Rusija ostaja in se iz dobrih razlogov pušča tam, kjer je bila prej Vel. Britanija. 4. Poljska ne bo zašla v nobeno interesno kolizijo, vsaj v prvi fazi ne. Zapadna orientacija se pri Poljski uveljavlja. Tudi se Poljska opominja na posledice njene zveze s Francijo in Romunijo. 5. Italija ostaja v češkoslovaškem vprašanju nevtralna, skuša pa pomagati Nemčiji diplomatsko ter je zato znova razgrnila špansko vprašanje. To so glavni elementi sedanje politične konstelacije, ki še močno spominja na brenersko iz l. 1934.

Češkoslovaška vlada izjavlja, da ne more preklicati varnostnih ukrepov, ki jih je odredila, dokler se ne spremeni položaj, ki je zahteval te varnostne ukrepe, pa naj zahteva njih preklic kdor koli.

Doznava se, da je Berlin pripravljen na sporazum v češkoslovaškem vprašanju, če bi Češkoslovaška odpovedala zvezno pogodbo z Rusijo. Seveda pa v Pragi o tem nečejo nič slišati.

Angleški veleposlanik v Berlinu Henderson je imel več konferenc z nemškimi državnimi tajniki za zunanje zadeve. Nato je konferiral z delegatom angleške vlade Strangom. Splošno se sodi v Londonu, da je politična napetost zelo pustila in da je tudi Berlin svetloval Henleinu, da popusti. Tudi francoski krogi presoja položaj bolj ugodno, vendar pa opozarjajo, da nevarnost še ni popolnoma premagana.

Ameriški državni tajnik Hull je v razgovoru z zastopniki ameriškega tiska med drugim izjavil, da Amerika zelo pazno zasleduje razvoj političnih dogodkov v Evropi. Amerika se dosedaj sicer še ni vmešala v evropske zadeve, vendar mora izjaviti, da Amerika ne bi mogla ravnodušno gledati, če bi grozila nevarnost teritorialni integriteti Češkoslovaške. Washingtonska vlada ni še intervenirala niti v Pragi niti v Berlinu, prosi pa obe vladi, da storita vse potrebno, da bo mir ohranjen.

Poljski zunanji minister Beck je pred svojim odhodom iz švedske sprejel novinarje ter jim izjavil, da bodo morale posamezne države nastopiti na svojo roko, dokler ne bo Zveza narodov univerzalna ustanova, ki ji bodo pripadale vsaj vse evropske države. Zato je tudi Beck istega mnenja kakor švedska vlada, da je § 16. pakta o Zvezi narodov (ki govori o sankcijah) za članice zveze neobvezen.

Anglija je še nadalje posredovala za sporazumno rešitev napetosti med Nemčijo in Češkoslovaško ter poslala tudi posebnega opazovalca Stranga iz zunanje urada v Prago in Berlin, ki pa je obiskal samo angleške poslanike.

Sporu s Češkoslovaško poskušajo dati nemški listi zadnje dni manjšo važnost, enako tudi italijanski listi in radio-poročila.

Drugi del občinskih volitev v Češkoslovaški v nedeljo je obsegel 2740 občin in je potekel mirno. Spopadli so se le nekod nemški nacionalisti in marksisti. Zmage Henleina so bile manjše.

Henleinov pooblaščenec nadaljuje pogajanja s praško vlado. Za politična in gospodarska vprašanja sta imenovana po dva, za pravna pa en odposlanec.

Kancelar Hitler je sprejel vrhovnega vojaškega poveljnika generala Keitela, maršala Göringa kot šefa nemškega letalstva, admiral Raederja in generala Brauchitscha. O vsebini razgovorov niso znane nobene podrobnosti.

Ruski veleposlanik Slavucki v Tokiu je bil odpoklican. Popolnoma nepričakovano je obvestil japonsko zunanje ministrstvo, da odhaja iz zdravstvenih razlogov v Moskvo. Japonska vlada je zaradi odhoda sovjetskega veleposlanika zelo neprijetno presenečena, ker so bila med Rusijo in Japonsko v teku pogajanja zaradi ureditve cele vrste spornih vprašanj. Vsa ta pogajanja bodo sedaj zastala.

V ministrstvu za zunanje zadeve v Stockholmu so podpisali zastopniki Danske, Finske, Islanda, Švedske in Norveške deklaracijo o nevtralnosti skandinavskih držav.

Pripravljajte se za trgovski kongres!

Kako je že padla življenjska raven Slovenije

Neovrgljive strašne številke šolske ankete

Pretekli teden je priredilo Pedagoško društvo v Ljubljani predavanje »O življenju in miljeju šolskega otroka«. Predavatelj prof. V. Čopič je na osnovi popisnih pol prosvetnega oddelka, ki so jih morali letos spolniti ljudskošolski upravitelji, prikazal žalostno stanje naše mladine. Priznati se mora, da je bila ta slika skrajno žalostna in da se iz teh suhih, toda tembolj strašnih številk zrcali vsa beda naše dežele. Iz teh številk je razvidno, kako kruto je gospodarila pri nas gospodarska stiska zadnjih let in — da je za naše najbolj prizadete pokrajine **nujno potrebna izdatna pomoč**. Podana slika pa je tudi strašen dokaz, kako upravičene so tožbe podeželskih trgovcev in obrtnikov, katere je ljudska beda že potegnila v svoj vrtinec ter da jim je **kriza spodjedla ves naravni trg in konsum**, kar bi se moralo pri obdobju teh pridobitnih vrst nujno upoštevati.

Prof. Čopič je podal najprej celotno sliko dežele s podatki o njenem obsegu (20.000 km²) in prebivalstvu (dravska banovina 1 milijon 200.000) ter gospodarskem sestavu. Nad tri petine Slovencev žive od kmetijstva (700.000), druga petina od obrta in industrije, 18% pa od trgovine, javne službe in rente. Nad 80% je ročnih delavcev in vendar se ti ne morejo prehraniti, ker je naša zemlja siromašna, a naseljenost gosta (78 proti državnemu povprečju 56). Zlasti so goste naseljeni Prekmurje in deli Štajerske s 150 in več.

Naša zemlja je večinoma nerodovitna in prerazkosana. 35% naših kmetij ima komaj po 2 ha zemlje, 22,5% od 2 do 5 ha, medtem ko je 5 ha ali 8 oralov in pol v Srbiji neodsvojljiva ploščina kmetije. Naše kmetijsko gospodarstvo je že davno **nerentabilno**. Žita pridelamo samo 500.000 q in ga moramo dokupiti letno 6 do 7 tisoč vagonov. Tudi živinoreja ni rentabilna, z izjemo bližine mest. Naše vinogradništvo porabi slabe letine s po 350.000 hl vina doma. Gozd je nehal biti železna rezerva, kakor je bil do krize, in zdaj seče kmet že nedorasel les. Hmeljarstvo je prezadolženo. V sadjarstvu se nadaljuje velik nered, tako v pridelavi kakor tudi v prodaji blaga in v izvozu. Veleposestva, gozd in veleindustrija so v tujih rokah in tuji po večini izvozijo ves dobiček večjih podjetij. Skupno z izvozom kapitala in z davki gre iz Slovenije na leto nad 1/2 milijarde dinarjev kapitala. Naravna posledica teh razmer je silna prezadolženost Slovenije, kar se pozna že v številu kmetov dolžnikov. PAB je prevzela pri nas 50 tisoč dolžnikov, ki so dolžni

okrog pol milijarde in seveda morajo plačati. Temu splošnemu stanju — ki je malo boljše le v okrajih z večjo industrijo in obrtnostjo — primerne so seveda okolnosti, v katerih živi slovenski otrok. Kdor sliši večne pohvale kulturne Slovenije, ne bo mogel verjeti, da je pri nas 5% šolskih otrok navadno brez zajtrka, ponekod pa celo 20%,

17% otrok brez toplega obeda,

in da ponekod sploh ne večerjajo, ker nimajo kaj. 30% otrok ne dobiva za hrano mleka, pač pa v vinorodnih krajih namesto mleka dobivajo vino! Baš v Beli Krajini 50% otrok ne dobi kruha in resnično čudno, da je tam jetika zagrabila na debelo. Splošno tudi manjka masti. Olajšava z gozdnimi in drugimi sadeži je le poletni in jeseni zasilna rešitev.

Enako kot s hrano je seveda z drugimi življenjskimi potrebščinami mladine. V mnogih krajih šolski otroci sploh nimajo spodnje obleke, cela četrtina otrok pa ima tudi le po eno vrhno obleko, torej brez praznične. Čevljev ni in zato v mrzuo ne hodijo v šolo. Šele v zadnjem času so se prikazale nekakšne Bafine opanke ali pa sposojeni pari od staršev.

Vsa beda pa se je zajedla še globlje v zdravje mladine zaradi neznošnih stanovanjskih razmer, ki se ne bodo dale tako kmalu izboljšati, zlasti pa ne v pasivnih krajih. Nujno pa je treba nekaj storiti, da ne bo več vsaj v Trbovljah in na Jesenicah najslabše, kjer biva doslej 80% šolskih otrok v enosobnih stanovanjih. Otroci ne bi smeli bivati in spati v vlagi in soperici sredi odraslih ali celo po 3 in 4 na istem ležišču, ki seveda večinoma nima nič posteljnine. Zaradi te tesnobe se večja nesnaga in zato se je razpasla uš in stenica po celih vaseh.

Posledice teh razmer so boleznin in tudi duševno propadanje mladine, proti čemur je šola brez pomoči. Govorimo o kmetu kot zdravju naroda, kmet pa propada vsestransko in na vasi se širijo jetika, trahom, zobne in druge bolezni, splošno pa oslabelelost, ki jo bodo čutili še pozni rodovi. Kako grozne so te

rane na našem narodu

naj pokažemo le z vrstico števil: nad 60% šolskih otrok je inficiranih z jetiko, 2 do 8% močno obolenih, 40 do 50% otrok ima bolne zobe, v Suhi Krajini celo 70%. Nad 40% otrok nima normalne teže in višine, kar je tolikšna mera slabotnosti in nedoraslosti, da je naš primeroma veliki pri-

rastek prebivalstva ne more nikakor odtehtati. Dejansko se tudi ta prirastek manjša in se je začel uveljavljati sistem enega ali dveh otrok tudi na kmetih (v Prodavnicih 56%, v Prosenjakovcih 68% takih družin).

Da vpliva to propadanje našega ljudstva na šolo in na njene uspehe je izven dvoma, vpliva pa katastrofalno na vse naše duhovno in stvarno gospodarstvo. Veča se brezposelnost starejših otrok, katerih delo je itak pretežno, in to vpliva na mlajše; večja se številno nezakonskih otrok in občinskih sirot, zlasti pa trpijo otroci poslov. Tako je v enem samem srezu naštetih 65 kretenov. Kakšna beda je morala dati te grozne posledice!

Pomanjklivosti klirinškega plačilnega sistema

Po neuspehu gospodarske in valutne konference v Londonu leta 1933. je ostal problem odprave zaprek v mednarodni zamenjavi blaga nerešen. Namesto da bi se začele visoke carine, kontingenti, kontrola zun. trgovine, razne valutne manipulacije ter že tudi uradno podpirani dumpingi odpravljati, se je stanje še poslabšalo z nadomeščanjem večstranskih in dolgoročnih pogodb z enostranskimi in samo kratkoročnimi.

Težkoče z denarnimi transferi so postale tako zelo občutne, da se je začela večina držav posluževati klirinških sporazumov, ki so imeli zelo težke posledice tako za zunanjo trgovino kot tudi za finance. Klirinški sistemi so se ustanavljali zlasti zaradi težkoč denarnega transferiranja in uvajanja devizne kontrole. Države so hotele s klirinškim sistemom postaviti vso zunanjo trgovino v službo plačilne bilance in zato so skušale čim manj uvažati, čim več pa izvažati, da bi jim ostalo čim več deviz, ki bi jih uporabile za mednarodna plačila. Samo po sebi ni bila napačna misel, da bi se na ta način prišlo do presežka deviz, toda v praksi se je izkazalo, da so imeli vsi klirinški sporazumi to slabo posledico, da je zaradi njih celotni obseg zunanje trgovine nazadoval.

Temeljni vzrok reguliranja deviznega prometa je bil strah mnogih držav, da bodo morale zaradi pritiska gospodarske krize devalvirati svojo valuto. Ker te države niso imele zadostnih zlatih rezerv, temveč je bila njih podloga v glavnem v tujih devizah, ki so se pa stalno manjšale, je bilo treba te devize za vsako ceno ohraniti za plačevanje finančnih obveznosti

Za ilustracijo kulturnega propadanja naše vasi je navedenih le malo števil, a te zadoščajo. Tako je število naročnikov pri Mohorjevi družbi padlo od 61.868 v letu 1931. na 43.366 lani in podobno od 21 na 13 tisoč pri Vodnikovi družbi, torej za celo tretjino. Moderna šola zahteva pravilno razvoj vseh otrokovih sposobnosti, zato pa se pri nas ni razvila, to moramo konstatirati, če upoštevamo celotno sliko Slovenije, ki se nam je prikazala s temi podatki. In edino pravilen sklep je, da se je stanje našega naroda tako globoko pogreznilo predvsem zato, ker se ni zanj nič storilo, ker so ga vedno zadevale samo skrajne odredbe, s katerimi se zvišujejo davki, nikdar pa skrb za obstanek, za razvoj in za bodočnost ljudskega gospodarstva. Če je še kaj vere v lepšo bodočnost, morajo slovenski javni činitelji resno prijeti do vprašanje, vprašanje o ožročenem ostanku Slovenije, in ga rešiti.

ter za plačilo uvoza. Zaradi tega je tuja trgovina vedno težje prišla do plačila za svoje blago in zato je prišlo do imobilizacije računov. Da bi se preprečile posledice tega stanja, so skušale države-izvoznice nadomestiti klirinške sporazume z dogovori o mednarodnih plačilnih kompenzacijami. V zadnjem času je bilo na ta način sklenjenih nad 130 klirinških in podobnih pogodb.

Zveza narodov je organizirala anketo o klirinških pogodbah ter ugotovila, da imajo ti to posledico, da se umetno poveča trgovina s pogodbenimi državami na škodo drugih. Klirinški sistem navaja državo s slabo in kontrolirano valuto, da kupuje več, ker so trgovci zaradi pomanjkanja svobodnih deviz prisiljeni, da kupujejo predvsem v državi, s katero je sklenjen klirinški dogovor, čeprav so cene bolj neugodne kakor v drugi državi. Poleg tega se po kliringu večinoma prodaja blago na ta način, da se plačuje blago z uvozom blaga iz druge države.

Na drugi strani pa so države, ki so uvedle devizno kontrolo, da preprečijo povečanje trgovskih terjatev in ki zato zmanjšujejo tudi svoj uvoz, iz istega razloga primorane, da zmanjšujejo tudi svoj izvoz, ki sicer ne more biti plačan.

Končni učinek tega sistema je splošno zmanjšanje obsega in vrednosti svetovne trgovine. Zato ni upanja, dokler vladajo kliringi in druge omejitve, da bi se mogli razviti normalni trgovinski odnosi po svetu. Klirinške pogodbe in kontingenti ko tudi devizna kontrola pomenijo enako oviro za razvoj mednarodnega prometa kakor visoke carinske tarife. Paralizirajo svobodno delovanje svetovnih tr-

Vsak napreden trgovec

prodaja le tako blago, s katerim svojim odjemalcem koristi. Nudite tudi Vi Vašim odjemalcem v prvi vrsti naravno Rogaško slatino; s tem koristite njim in sebi!

gov ter onemogočujejo funkcioniranje mehanizma, ki je bilo zasnovano na mednarodni razdelitvi dela. Iz vseh teh razlogov je treba prav iskreno pozdraviti prizadevanje nekaterih držav, da se opuste klirinške pogodbe ter sklenejo nove trgovinske pogodbe na podlagi starega načela o klavzuli največjih ugodnosti.

Lesno bogastvo vrbaske banovine

V Bosni je bil pragozd še pred 100 leti neprehoden, pa tudi še zdaj se ceni gozdna ploskev vrbaske banovine na 950 tisoč ha večinoma visokega gozda. Glavni predeli so planine Grmeč, Borje in Kozara, koder rasejo jelka, bor, bukev, jasen, javor, brest, oreh in hrast. Lani je Šipad postavil nov tir, da so mogli odpeljati velik javor, ki je tehtal 83.000 kg in ga je kupila Nemčija. Tri sto let star jasen pa je tehtal 51.000 kg. Radi nagle sečnje so sicer nekateri predeli že goli, vendar je iz jedra gozdov pod Šipadovim vodstvom izvoz lesa tudi lani zelo marasel. Izvažajo se v Nemčijo, Italijo, Belgijo, Holandsko, Nizozemsko itd. S same planine Grmeč in okolice Prijedora se je lani izvozilo za domači trg 44.165 vagonov, za inozemstvo pa 1060 vagonov, vrednost tega lesa je bila 30 milijonov dinarjev.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 21. maja objavlja: Pravilnik o navodilih in pojasnilih za izvrševanje zakona o zdravstvenih zadrugah — Spremembe in dopolnitve v pravilniku za izvrševanje določb tarifne postavke 62. takšne tarife v zakonu o taksah — Dopolnitve pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami — Odlučbo o postaji za kontrolo sodov na Jesenicah — Tečaj francoskega franka — Popravek v objavi finančnega zakona za l. 1938./39.

Že v 24 urah barva, plestra in kemično snaki obleke, klobake itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in ilka domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Solenburgova ul. 8
Telefon št. 23-72.

Rudolf Dostal:

Naše stare trgovske in prometne ceste

VII

Po odhodu Francozov

Po Napoleonovem padcu so gledale tudi avstrijske državne oblasti kakor poprej francoske na to, da so bile trgovinske prometne ceste v dobrem stanju. Za stranska dovozna pota so morali skrbeti okraji sami, ki so imeli od njih neposredno korist. Velike ali tako imenovane cesarske ceste pa je vzdrževala državna uprava s pomočjo prisilne tlake. Za prevoz so pobirali posebno cestnino in mostnino; kjer pa ni bilo mostov, pa se je morala plačevati brodnina. Na velikih cestah so se še nadalje pomikali težko naloženi parizarji. Vozniki so se imenovali »štongrajtarji« ter so bili sila samozavestni

in objestni. Nosili so svojevrstne rdeče sukniče in so s prevozom mnogo zaslužili. O njih poje narodna pesem:

»Težke mi voze vozijo,
no drage lone služijo.«

Leta 1830. je bila na Kranjskem odpravljena cesarska cestna tlaka. Ostala je le še za popraviljanje in nasipanje okrajnih, občinskih, stranskih in drugih manjših cest. Na novo se je zgradila cesta skozi divjo sotesko Hudo luknjo na Štajerskem in s tem ustvarila ugodna zveza Slovenj Gradca s Šaleško dolino. Pod vladjo cesarja Franca I. so zvezali Spodnje Štajersko s Kranjsko. V letih 1824.—26. so sezidali nov zidan most, železniški most pa leta 1847.—1848. Pri zidanju so izkopali ostanke mostu, ki ga je bil zgradil leta 1224. Babenberzan vojvoda Leopold VI. Leta 1842. je bil zgrajen iz rezanega kamna tudi frančiškanski most v

Ljubljani, srednji most današnjega tromostja.

Še vedno se je prevažalo v oni dobi mnogo blaga po vodnih cestah na jug in vzhod, zlasti deske, stavbeni les in štajersko sadje, nazaj pa se je v naše kraje uvažalo predvsem banaško žito, večinoma nezmlato v sodih. V Ljubljani je takrat žitna trgovina tako cvetela kakor nikdar ne poprej ne pozneje. Vendar regulacija naših rek, katero so bili začeli več kakor sto let poprej, še vedno ni bila dokončana. Zidani most je bil za čolnarje in brodarje važno pristanišče in križišče, ker je prihajalo blago tudi po Savinji s Štajerskega. Tam je bil poleg kamenitega mostu čez Savinjo tudi brod čez Savo, ki je prevažal blago in popotnike s štajerske strani na Kranjsko. Protivod navzgor so se izvršile delne regulacije Belega slapa, Prusniškega kanala in od Zagorja do Držilca. Po kranjskem

zgledu se je očistila savska struga tudi od Zagreba do Siska ter se je s tem izboljšal erarični in trgovinski promet na tej progii. Enako so začeli trediti tudi v Savinji.

Drava ni bila nič manj važna trgovska vodna pot nego Sava. Po njej se je izvažalo mnogo desk in tramov tja do turške meje in še naprej. Sadje iz Ruš se je prodajalo v Segedin, Sento, Temešvar in Arad. Žito se je prevažalo na ladjah v sodih, lajte imenovanih, ki so držali okoli 45 mernikov. Vino so tovorili v manjših sodih, bariglah ali pa v velikih sodih, banke imenovanih. Dobra zaslужka niso imeli le trgovci in čolnarji, temveč tudi mlinarji, ki so mleli banaško žito in prodajali moko. Zaslужilo pa je z rečno plovbo tudi prebivalstvo ob vodi z izdelavo ladij in ladijskih vlačilnih vrvi ter z nakladanjem in pretovarjanjem blaga. Vendar so dobri časi za trgovinski promet po naših rekah že minevali.

Tudi Avstrija je začela misliti na zidanje železnic. Leta 1838. se je raznesla vest, da je cesar potrdil načrt železniške zveze Dunaj—Trst. Zanimivo je, da deželni stanovi kranjski tega poročila niso bili nič kaj veseli. Bali so se namreč tega, da bodo domačini trpeli zaradi konkurence tujeja blaga, vina in žita. Podjetniki in prevozniki so se upravičeno bali, da jih bo železnica pregnala s cest in jim odjedla dobri zaslužek. Kranjski deželni stanovi so državi naravnost odklonili prispevek za odkup potrebne zemljišča za železnico. A vse skupaj ni nič izdalo. Leta 1846. je privozil prvi vlak do Celja, leta 1849. do Ljubljane, naprej do Trsta leta 1857., od Zidanega mosta do Zagreba pa leta 1862. Železna kača je za dolga leta povežala domačo trgovino, domala popolnoma pa je uničila prevoznitvo na velikih cestah.

(Konec.)

TEDEN NA LJUBLJANSKI BORZI

POSEBNO POROČILO „TRGOVSKEGA LISTA“

Devizno tržišče

Tendenca mlačna; promet din 6.076.443'75.

V minulem tednu je bila kupčijska živahnost znatno manjša. Kljub temu, da znaša skupni devizni promet skoraj 4 in 3/4 milij. dinarjev manj nego v predzadnjem tednu, pa je z ozirom na dejstvo, da so bili tokrat le štirje borzni sestanki, višina deviznih zaključkov še razmeroma normalna.

Devize:	pred. teden	zadnji teden	minuli teden
(vse v tisočih dinarjev)			
Amsterdam	218	2	
Berlin	3884	2529	priv. klir.
Bruselj	107	18	
Curij	894	121	
Din-deviza	398	13	priv. klir.
Dunaj	2275	1991	priv. klir.
London	1642	1007	priv. klir.
New York	767	880	
Pariz	151	—	
Praga	1	—	
Stockholm	3	—	
Solun	28	—	
Trst	—	15	

Iz gornje razpredelnice je razviden promet v posameznih devizah, čigar največji padec izkazuje Berlin (za 13 milij. dinarjev), poleg njega pa Curij (0'7 milij. dinarjev), Dunaj, London, New York in Pariz.

Narodna banka je posredovala samo v Curihu in Londonu na bazi oficialnega tečaja in v obsegu dnevnega deviznega kontingenta.

V privatnem kliringu je tekom prejšnjega tedna beležil avstrijski šiling takole:

Avstrijski šiling:

23. maja 1938	din	9'09—9'19
24. maja 1938	din	9'05—9'15
25. maja 1938	din	9'05—9'15
27. maja 1938	din	8'85—8'95

V privatnem kliringu je notirala nemška marka tudi ves minuli teden brez izprememb, to je na bazi din 14'40 v povpraševanju in din 14'60 v ponudbi; prav tako nespremenjeno je beležil na vseh borznih sestankih prejšnjega tedna angleški funt in sicer dinanjev 238— za denar.

Po dolgem presledku je v sredo dne 25. t. m. notirala tudi grška drachma (boni grške Narodne banke) in sicer na bazi din 28'40 v povpraševanju in din 29'10 v ponudbi.

Devizna tečajnica preteklega tedna kaže naslednje spremembe tečajev posameznih deviz (vse izraženo v poenih: Amsterdam — 2'49, Berlin — 0'49, Bruselj + 0'75, London — 0'16, New York + 2'50, Pariz — 0'63, Praga — 0'50 in Trst — 0'19. Curij je ostal nespremenjen.

Devize s prmo Narodne banke	Povpr. din	Pon. din
Amsterdam	23. V. 2415'65	2430'25
	27. V. 2413'16	2427'76
Berlin	23. V. 1754'52	1768'40
	27. V. 1754'03	1767'91
Bruselj	23. V. 735'95	741'02
	27. V. 736'70	741'76
Curij	23. V. 996'45	1003'52
	27. V. 996'45	1003'52
London	23. V. 216'16	218'21
	27. V. 216'—	218'06
Newyork	23. V. 4339'75	4376'06
	27. V. 4342'25	4378'57
Pariz	23. V. 121'65	123'09
	27. V. 121'02	122'46
Praga	23. V. 152'33	153'44
	27. V. 151'83	152'94
Trst	23. V. 229'24	232'32
	27. V. 229'05	232'13

Efektno tržišče

Za državne efekte zelo stalna tendenca.

Na tukajšnjem efektnejem tržišču je vladalo tudi v prejšnjem tednu popolno mrtvilo.

Delnice Narodne banke so ves čas beležile na bazi din 7300— za denar in din 7400— za blago. Tudi delnice Trboveljske premogokopne družbe so notirale nespremenjeno, t. j. din 200— v povpraševanju in din 210— v ponudbi, le 27. t. m. je bila denarna notica za pet točk višja.

Državni vrednostni papirji pa so beležili takole:

7% inv. pos.	23. V. 99'50	101'—
	27. V. 99'25	101'25
8% Blair	23. V. 99'50	101'—
	27. V. 98'75	100'—
7% Blair	23. V. 94'—	95'50
	27. V. 94'—	95'50
4% drž. gar.	23. V. 51'—	53'—
agr. obv.	23. V. 51'50	53'—
4% agr. obv.	23. V. 63'—	64'—
	27. V. 63'—	64'—
6% begl. obv.	23. V. 92'50	93'50
	27. V. 92'50	93'50
6% dalm. obv.	23. V. 92'50	93'—
agrara	23. V. 92'—	93'—
7% Seligman	23. V. 100'—	101'—
	27. V. 99'—	100'25
2 1/2% voj. škoda	23. V. 484'—	486'—
	27. V. 484'—	485'—

Lesno tržišče

Tendenca zelo mlačna.

V splošnem je položaj zelo nezadovoljiv tako glede domačega tržišča kot v pogledu našega izvoza, ker vlada skoro popoln zastoj.

Nemčija še vedno zelo skopari z uvoznimi dovoljenji, ki jih je mogoče dobiti le še za manjše specialne partije, pri čemer je opaziti, da se vrši še vedno zelo velik pritisk na znižanje naših žitak nizkih cen. Še najboljše plača Italija, ki pa žal zelo malo upošteva in ni upati na kakšno naglo zboljšanje.

Nasprotno pa je dokaj zadovoljiva poraba desk in tramov, torej stavbnega materiala, zlasti v naših južnih krajih, vendar pa se oddaja blaga vrši že za dokaj slabše cene.

Naši manjši, srednji in večji trgovci imajo še znatne zaloge delnega lesa, pa tudi precej blaga za žage. Produkcija torej ni v zastoj, nasprotno vsi obrati so še razmeroma dobro zaposleni. Le žal, da je prodaja za solidne cene zelo omejena. Kajti trenutno se lahko proda samo za sramotno nizke cene in na pol zastoj. A vse kaže, da se nazadovanje cen še ne bo tako kmalu ustavilo in vsekakor je potrebna največja previdnost.

Francija

je iskrena prijateljica in močna zaveznica Jugoslavije. Francoski jezik si pri nas čim dalje bolj osvaja pot v širše ljudske sloje. Nastala je potreba, da se zato bližje spoznamo tudi s francosko knjigo. Na letošnjem pomladanskem Ljubljanskem velesjemu od 4. do 13. junija bo priredila Francija uradno razstavo francoske knjige. Razstavni material obsega 3000 knjig. S to razstavo si bo francoska knjiga gotovo pridobila še več prijateljev.

Doma in po svetu

V Beogradu je bila v soboto slovesno otvorjena mednarodna razstava letalstva. Ob otvoritvi je bila prečitana poslanica kneza namestnika Pavla.

V nedeljo je bil v Zagrebu kongres jugoslovanskih novinarjev ter je bil za predsednika organizacije jugoslovanskih novinarjev izvoljen dr. Sokolić, predsednik zagrebške sekcije novinarjev.

Evharistični kongres v Budapešti se je v nedeljo zaključil. Višek slavnosti je bil papežev pozdrav vernikom po radiu. Papež je zlasti želel, da bi skoraj doživeli čase, ko se bodo razgnali sedanji oblaki ter zmagal v ljudeh čut ljubezni, sloge in miru. V opoldanskih urah je šla po ulicah Budapešte procesija, katere se je udeležilo okoli 100.000 ljudi. Po procesiji so se začele ogromne množice vernikov razhajati.

O priliki Beneševoga rojstnega dne so bile v ČSR in drugod velike proslave. Predsednika dr. Beneša in predsednika vlade dr. Ho-

džo so mnoge občine izbrale za častna občana.

Nova upravna razdelitev bivše Avstrije ali sedanje Vzhodne marke določa osem oz. sedem okrožij (Gauje), in sicer: predarlško, tirolsko, solnograško, gornjedonavsko (Linz), dolnjedonavsko (Krems), dunajsko (skoraj samo veliki Dunaj), štajersko (z gradiščanskim) in koroško (z delom Tirolske in mestom Lienz). Največje okrožje je štajersko, od juga do Donave, ki pa je samo umetna enota, dokler se ne napravi začetna semerinska avtocesta. V štajerski in Koroški so zdaj tudi vsa ozemlja južnoslovanke manjšine, Hrvatov in Slovencev. V soboto je bilo objavljeno imenovanje sedmih okrožnih vodij (Gaulerter), ker se predarlško okrožje v strankinemu sistemu NSDAP priključuje k Tirolski, čeprav je upravno še samostojno.

Razstavo hrvatskega novinarstva priredel na jesenskem zagrebškem velesjemu hrvatski novinarji. Razstava bo združena z razstavo tiskarske in papirne industrije.

Parnik »Lovčica« je iz Konstanc priplul v Varno, kjer so mu priredili zelo prisrčen sprejem.

Kmetijsko ministrstvo je dalo Gospodarski zadrugi na Prevaljah in Gospodarski zadrugi v Mežici po 5000 din podpore.

V Šanghaju se je pojavila kolera. Doslej so opazili 18 primerov. Glavna vzroka sta baje vročina in natrpanost mesta.

Pri Junčengu v provinci Honan so Kitajci dosegli veliko zmago in zaplenili 14. japonski armadi 20 tankov, 8 strojníc, 7 oklopnih avtov, 4 topove in mnogo streliva.

Japonski letalski napad na Kanton je imel za posledico 600 mrtvih in nad 1000 ranjenih, velika pa je tudi stvarna škoda. To je bil pa le uvod za splošni napad na Južno Kitajsko. Pri Hongkongu se je zbralo veliko brodogojev s 40 vojnimi ladjami, razen Amoja pa so Japonci zasedli še več malih otokov, na katerih so pripravili mnogo orožja, topov in tankov.

Stratosferne bombnike so pričeli v USA že izročati ameriški vojski, ker so se poskusili že popolnoma posrečiti. Višinski bombniki so urejeni za dolge polete in jih dosežanji protiletalski topovi ne dosežejo, niti jih ni mogoče opaziti, ker lete visoko, v skoraj brezračnem prostoru.

Velikansko tvornico letal namestila lord Nuffield v bližini Birminghama. V tvornici bi bilo zaposlenih okoli 15.000 delavcev.

Bolgarska se brani prevelike odvisnosti od Nemčije

Ker je Bolgarska v veliki meri odvisna od Nemčije, je začela iskati Bolgarska trg za svoje pridelke tudi v drugih državah. Deloma se je Bolgarski to tudi že posrečilo ter je delež Nemčije v bolgarskem izvozu nazadoval. Predvsem se prizadeva Bolgarska, da bi povečala svoj izvoz v Anglijo, Italijo, Združene države Sev. Amerike in Poljsko. Posebno po priključitvi Avstrije k Nemčiji se prizadeva Bolgarska, da se reši prevelike odvisnosti od Nemčije.

Weekend

je tudi že pri nas udomačena beseda in šport je postal pravo ljudsko gibanje ter že dolgo ni več luksus, temveč zdravstvena zahteva. Prejšnje čase so redki športniki pri nas kupovali drage inozemske športne potrebščine, zdaj smo se pa osamosvojili tudi v tem pogledu ter izdelujemo doma že najboljše športne pripomočke, obleke, obuče, razne potrebščine, šotore, smučič itd. Oglejte si raz-

stavo na Ljubljanskem velesjemu od 4. do 13. junija.

Dobave - licitacije

Štab mornarice kralj. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 25. junija ponudbe za dobavo kositra, cinka in svinca ter legur fosfora z bakrom in kositrom.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 8. junija ponudbe za dobavo kompletne sapirografa.

Direkcija drž. rudnika v Brezi sprejema do 15. junija ponudbe za dobavo pantografa in pribora.

Direkcija drž. rudnika v Vrdniku sprejema do 9. junija ponudbe za dobavo bakrene vrvi; do 16. junija gradbenega okovja, železne pločevine, raznih pil, stekla za okna ter smrekove skorje; do 23. junija krp za čiščenje, železnih vijakov, hrastovega jamskega lesa in 3.000 kg čistega bencina.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 1. junija ponudbe za dobavo 4500 m³ drv; do 6. junija krom-nikljaste vrvice; do 8. junija raznih barv, portlandcimenta, 58 m² linoletja, sukanca, platna; do 9. junija raznega stekla za okna; do 13. junija azbesta, azbestnega platna in vrvi, raznega papirja in pisarniških potrebščin, raznih čopičev in barv idr. ter kalijevega lužila, salmijaka, žveplene kisline, azbesta v ploščah, azbestnih pletenic ter bombažnega sukanca.

LICITACIJE

V pisarni inženjerije štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani bo dne 13. junija licitacija za oddajo del podzemnih hidrantov v vojašnici v Bohinjcih Beli.

Dne 15. junija bo pri ekonomskem odd. gen. direkcije drž. železnic v Beogradu licitacija za dobavo raznih pil in dne 17. maja železnih vijakov in matic.

Dne 23. junija bo pri Vojnosanitetskem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo 3.000 m² žične mreže.

Dne 24. junija bo v pisarni štaba granične trupe v Skoplju licitacija za nabavo 850 nalivaajočih telefonskih elementov.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Štev. 6489/38.

Nabava.

Državni rudnik Velenje razpisuje na dan 15. junija 1938. neposredno pismeno pogodbo za dobavo raznega vodovodno-inštalacijskega materiala. Ostali pogoji pri podpisnem rudniku.

Direkcija drž. rudnika Velenje.

6177/38.

Nabava

Državni rudnik Velenje razpisuje na dan 15. junija 1938. neposredno pismeno pogodbo za dobavo za rudnik Velenje: 300 m³ kisika in 150 m³ dissousa, za rudnik Zabukovca: 100 m³ kisika, 50 m³ dissousa in 150 kg kalciumkarbida 5—8 mm ø. Ostali pogoji pri podpisnem rudniku.

Direkcija drž. rudnika Velenje.

Radio Ljubljana

Torek dne 31. maja. 11.00: Glasbeni nastop: harmonika, gosli in klavir, izvajajo 4 učenci glasbene šole v Kranju — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Iz Leharjevih operet (Radijski orkester) — 14.00: Napovedi — 18.00: Radijski šramel — 18.40: Poklicna posvetovalnica (dr. Vladko Schmidt) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Vas v Hrvatski: dr. Drago Hloupek — 19.50: Prenos šmarnic iz trnovske cerkve v Ljubljani — 20.30: Koncert pevskega zbora »Grafika« — 21.15: Igor Stravinski: Capriccio za klavir in orkester. Simfonični koncert (plošče) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester — Sreda dne 1. junija. 12.00: Vurliške orgle in havajske kitare (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Plošče — 14.00: Napovedi — 18.00: Mladinska ura: Junij v naravi (Miroslav Zor) — 18.20: Plošče — 18.40: Dolenjska mesta v dobi narodnega prebujenja (prof. Janko Jarc) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura — 19.50: Uvod v prenos — 20.00: Prenos iz opernega gledališča — v I. odmoru: Glasbeno predavanje (V. Ukmar) — v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Velikansko zanimanje vlada po vsej Jugoslaviji za III. vsedržavni trgovski kongres v Ljubljani še večje zanimanje pa bo za obe posebni

kongresni številki „Trgovskega lista“

Obe izideta v zelo povečani nakladi in obsegu ter bosta imeli trajen pomen Zato bodo tudi **inzerati** v obeh številkah izredno uspešni

Naročite pravočasno inzerate v obeh številkah!